

ALAN PAULS PROŠLOST

Prevela sa španskog
Gordana Mihajlović

Laguna

Naslov originala

Alan Pauls
EL PASADO

Copyright © 2003 Alan Pauls
Editorial Anagrama S.A.
Translation Copyright © 2009 za srpsko izdanje, LAGUNA

Dana 3. novembra 2003. žiri u sastavu Salvador Klotas, Huan Kueto, Ester Tuškets, Enrike Vila-Matas i izdavač Horhe Eralde jednoglasno je dodelio XXI nagradu *Eralde* za najbolji roman delu *Prošlost* Alana Paulsa.

Knjiga br. 13

Odavno sam se navikla na to da sam mrtva.
Jensen, *Gradiva*

SADRŽAJ

Prvi deo	11
Drugi deo	205
Treći deo	319
Četvrti deo	507

Prvi deo

1

Rimini se tuširao kad je zazvonio interfon. Izašao je umotan u peškir za ruke – jedini koji je pronašao u pravoj izložbi parfema, plastičnih kapa, krema, soli, ulja, lekova i masažera, u šta je Vera pretvorila kupatilo – a trag poslušnih kapi pratio ga je do kuhinje. „Pošta“, čuo je kako mu govore u pauzi tutnjave kamiona. Rimini je zatražio da mu proture pismo ispod vrata i najednom, kao da ga je senka nekog uljeza iznenadila u prostori-riji za koju je verovao da je pusta, video je sebe golog, kako drhti, u zastakljenom krilu vrata koja je nalet vetra upravo otvorio. Klasičan prizor pretrpljene neprijatnosti: banalan, delotvoran, previše nameran. Spiralni oblačići vodene pare koji su dolazili iz kupatila – ostavio je otvoren tuš i izleteo sa zamišlju da će tako skratiti tuđ upad – izazvali su mu nekakvu mučninu. „Trebalo da potpišete“, doviknuli su mu preko interfona. Rimini je frkćući od besa pritisnuo dugme i otvorio, i ravnodušno odgledao kako se slika njegove sreće potpuno ruši.

Jutro kod kuće, sreća što mu je zrak sunca milovao lice dok se tuširao, taj novi polet, kao da mu je prvi dan putovanja, koji je osećao kad bi se probudio i kad bi otkrio da je sam, i njegovi prvi pokreti, nespretni i mladi, od kojih bi zašuštala tišina čitave jedne noći, ta živahna, pomalo naivna ratobornost koju su

mu obično ostavljale duge noći vođenja ljubavi s Verom – sve se raspadalo. Mada možda... Rimini je prekrpio slušalicu dlanom i trenutak-dva stajao nepokretno, malo nagnut nad radnu površinu u kuhinji, kao da pokušava da postane nevidljiv. Ali interfon je opet zazvonio i skoro nečujno, kao u nekom nemom filmu, poslednji delići Riminije jutarnje razdraganosti pukli su u paramparčad. Rimini, koji ništa nije toliko mrzeo kao način na koji je svet pokatkad kopirao Riminijeve privatne neprijatnosti, ovog puta nije osetio da ga imitiraju. Bio je u opasnosti. Više nije bio žrtva parafraze, nego zaverе. Međutim, pomirio se sa situacijom i otvorio, i dok je gledao u svoje noge – džinovske noge, oko kojih su narastala dva sićušna ljudska okeana – uspeo je da čuje ono što se od početka plašio da će čuti: ulazna vrata su bila zaključana.

Kad je sišao u prizemlje, nakon što je trkom prevalio tri beskrajna sprata koja je proklinjao svakog dana („Genijalno: *mrzim* liftove!“), uzviknula je Vera onog dana kad su prvi put videli stan, dok se divila mračnom zavojitom stepeništu), Rimini je otvorio vrata, pogledao svuda oko sebe, i nikog nije video. Osetio je tako strašan gnev da je pomislio da neće izdržati. Pa da li je moguće? Jedan stari kombi je prošao kao u usporenom filmu, pun preplanulih ruku što su visile kroz prozore. Sirena je trubila beskonačno dugo. „Lepotane!“, doviknuo mu je nečiji podrugljiv glas dok je krčio sebi put kroz gomilu ruku. Rimini je opet pogledao svoje noge (leva sandala na desnoj nozi, desna na levoj: tipična jutarnja rokada), ružičast peškir koji mu, kao rimskom gladijatoru, prekriva butine dopola, kišni mantil mokar na ramenima – ali iz nekog razloga nije pomislio da se obraćaju njemu. Samo što se nije vratio u zgradu kad se jedno nasmejano lice promolilo iz obližnje trafike i zaustavilo ga. Bio je to neki mlad dečko, suv kao fakir; posedovao je istu onu vrstu vlaknaste mršavosti pune jasno vidljivih vena koju je rok muzika ukrala od Egona Šilea. Ali nije bio visok, niti je nosio uniformu. „Remini?“, upitao je, mašući kovertom u

vazduhu. Rimini je hteo da ga ispravi, ali je onda odlučio da skрати priču: „Gde da ti potpišem?“ Ovaj mu je pružio pismo i izgužvan formular, pun pravougaonih kućica sa našaranim potpisima i brojevima dokumenata. Rimini je čekao: hemijsku, običnu olovku, bilo šta. Ali poštar mu se samo zagledao u nokte na nogama, koji su bleštali na suncu, i izgrizenom slamčicom pravio čudne zvučne mehuriće na dnu prazne konzerve. „Imaš li nešto za pisanje?“, upitao je Rimini. „Vidiš da nemam. Baš blesavo, je l' da?“, odgovorio je ovaj, kao da ga puka objava da je začuđen oslobađa sopstvene gluposti.

Deset minuta kasnije, na vrhuncu lošeg raspoloženja (Rimini je u trafici zamolio da mu pozajme hemijsku, prodavac je pristao samo da mu je proda, Rimini – čija garderoba za vanredne situacije nije uključivala i novčanik – obećao je da će mu posle platiti i zahtevao je pismo, poštar-fakir je zadržao pismo kao da je talac, i zatražio, da bi mu dao pismo, da kupi od njega loz za božićnu lutriju, Rimini je izjavio da nema novca kod sebe, a poštar mu je – namigujući saučesnički prema trafici – predložio da uzme isti kredit kojim je maločas kupio hemijsku), Rimini se zavalio u fotelju i prvi put pogledao pismo. Osetio je beskrajno olakšanje, kao da je taj mali široki koverat, sada u prvom planu, jedina amajlija kadra da skine zle čini s tog stravičnog jutra.

Izgled mu je privukao manje pažnje nego hartija, lakirana, raskošna kao svila, i boja, beskrvna neoplava koja je u trenutku kad je koverat kupljen mogla biti boja lavande. Kao da se pridržavao etikecije obavezne među primaocima pisama izašlih iz mode, Rimini je prineo koverat nosu. Miris (mešavina goriva, nikotina i žvakaće gume od jagode ili trešnje) manje se slagao s hartijom i bojom koverta nego sa prstima poštara, čiji su otisci delimično ostali s jedne strane. Nije bilo imena pošiljaoca; ni rukopis mu nije govorio bogzna šta. Riminijeva adresa bila je napisana velikim štampanim slovima, previše bezličnim da bi bila spontana (*Nije ih diktiralo srce, nego lukavstvo*, pomislio je, najednom prenesen među stranice erotskog romana), ništa

što se ne bi moglo objasniti kao slučajnost ili nedostatak navike da se pišu pisma. Delovalo mu je čudno kako su slova zbijena u jednom uglu koverta, kao da je autor pisma rezervisao glavninu prostora za nešto čega se nikad nije dosetio ili za šta se pokajao što je napisao. Ima tu nečeg, pomislio je, i palo mu je na pamet da uništenje njegove jutarnje sreće možda i neće proći sasvim uzalud. Pogledao je pečat pošte, pročitao „London“. Lice sa perikom, puta tri, drsko i ispijeno, posmatralo ga je s markica. Na jedvite jade je odgonetnuo datum slanja, čije su brojke ocrtavale retke brkove na jednom licu. Izračunao je da je poslato pre mesec i po. U deliću sekunde Rimini je zamislio zgode i nezgode zamršene maršrute, usporene zbog štrajkova, pijanih poštara, pogrešnih poštanskih sandučića. Učinilo mu se da je mesec i po putovanja previše vremena za pismo poslato nekome ko nema naviku da prima pisma.

Istini za volju, Rimini nije čak umeo ni da otvara pisma. Hteo je da pocepa jedan ćošak koverta; nešto mu je pružilo otpor. Pokidao ga je zubima, kao besan pas, i kad je ispljunuo parčence koverta, otkrio je da mu je otkinuo i deo sadržaja. Bila je to fotografija u boji: u sredini, izložena u vitrini, stajala je crvena ruža na skromnom crnom postolju; ispod, na beloj pločici, pisalo je sitnim ali čitkim slovima: „*In memoriam* Džeremi Rilce, 1917–1995“. Protresao ga je taman talas: vlaga, prašina, te ustajale magične stvari koje odjednom počnu da prolaze kroz pukotinu na vratima. Deo njegove nevinosti se srušio. Kada je okrenuo fotografiju, Rimini, koji je predosećao šta će naći, bio je manje mlad nego deset sekundi pre toga.

Neizbrisivo tamnoplavo mastilo, minijturna slova, nakošena udesno. I stara opsesivna navika otvaranja zagrada iz svih mogućih razloga. Pročitao je: „*U Londonu (kao pre šest godina), ali sada prozor stana (iznajmljenog jednoj Kineskinji s povezom preko oka) gleda na dvorište bez cveća gde psi (mislim da su uvek isti) svake noći cepaju kese sa đubretom i reže jedni na druge zbog nekoliko bednih kostiju. (Trebalo bi da vidiš pogled uz koji*

se budim svakog jutra.) Pre dve noći probudio me je dug i prijatan san: slabo se sećam, ali tu si bio ti, i žudeo si, kao i uvek, za nečim potpuno nebitnim. Upravo dok sam ja sanjala (to sam doznala kasnije), ubio se Dž. R. Stvari se događaju; događaju se same od sebe, niko ih ne podstiče. Možeš da uradiš sa ovim šta god hoćeš. (Promenila sam se, Rimini, toliko sam se promenila da me ne bi prepoznao.) Ovaj papir kao da je načinjen specijalno za tebe: sve što se napiše na njemu može da se obriše prstom a da ne ostane trag. Možda će čak i ovi redovi, kad ih budeš dobio, već nestati. Ali ni Dž. R. ni fotografija nisu krivi ni za šta. Da si bio na mom mestu (a bio si: moj san mi kaže da jesi), i ti bi je napravio. Jedina razlika je što se ja usuđujem da ti je pošaljem. Nadam se da mlada Vera neće biti ljubomorna na sirotog mrtvog slikara. Nadam se da ćeš umeti da budeš srećan. S.“

Rimini je ponovo uzeo fotografiju i ponovo ju je pažljivo zagledao. Prepoznao je muzej a zatim, na desnoj ivici, van dometa blica, senku jedne Rilceove slike koju ranije nije primetio. Sad vitrina kao da je bila zamagljena zato što je na staklo nešto bilo utisnuto. Prineo je fotografiju očima i spazio, u odrazu stakla koje je štitilo ružu, beli blesak blica, mali automatski fotoaparati i naposletku, blistav poput svetlosne korone, veliki plavi oreol Sofijine kose.